

JOAN GARÍ

Això és llarg de contar

Recentment he tingut l'oportunitat de llegir un llibre que m'agradaria recomanar. Al capdavant, es publiquen cada any molts milers de llibres en català, però se'ns hi escolen tantes bajanades! Quan es troba el volum precís, el títol exacte, l'argument miraculosament esponjat com un bon pastís al forn, l'obligació moral de tot lector és dir-ho clar. Si es té el privilegi, a més, d'escriure als periòdics, el manament esdevé taxatiu i inexorable.

El llibre de què parle és *Això és llarg de contar*, de Josep Franco, aparegut com al número 110 dins la col·lecció "L'eclèctica" de l'editorial Bromera. No és un llibre especialment voluminós, a pesar de la lleu amenaça del títol, i tanmateix és innegable que se'ns fa curt. A la portada, una fotografia de l'autor quan no devia comptar més de quatre anys, acompanyat de qui sens dubte ha de ser sa mare. El sentit d'aquesta fotografia s'explica en les pàgines interiors. El llibre narra, precisament, un diàleg entre una mare –ja vella i gairebé cega– i el seu fill, un col·loqui que reproduceix fastuosament la llengua habitual d'una dona de poble –i del poble–, una llengua viva i en tota la seua riquesa d'expressions i modismes. Una llengua que és alhora singular i modèlica.

El tema del llibre és un poc lax. Aprofitant el col·lotge, Franco rememora tot el segle XX, detenint-se especialment en els episodis crucials de la guerra i la postguerra. La rememoració del passat ens fa pensar en el tresor que és la memòria de tot ésser humà, això que s'esvaeix amb la mort –amb cada mort individual i intransferible– i que ja no es recupera.

Però la mare del conte no vol morir –es diria– sense haver-ho contat tot. Es descarrega així la memòria i la consciència enarborant una panòpia divertida i intensa d'anècdotes alegres o amargues, esglaiants o corglaçades. Tot el segle s'escola –a la manera dels apòlegs de Günter Grass– mentre l'anecdota d'una loquaç habitant d'un poble que supose que és Sueca –i per això l'aparició, un poc desajustada, de la figura veinal de Joan Fuster– en va fent una lectura in-

“Qualsevol ciutadà d'aquest país que no siga estrictament valencianòfag sap que fins i tot en les ciutats mitjanes on el valencià era notòriament majoritari l'avanç del castellà comença a ser habitual, censable i no sé si inexorable. A molts valencianòfils ja fa temps que ens ha entrat això que Enric Larreula va definir, en un llibre preciós editat per Tres i Quatre, com a dolor de llengua”

trahistòrica i pobletana, en el bon sentit d'aquesta darrera paraula.

La conversa entre mare i fill ens rescata també la màgia de la transmissió de la llengua, i per això, doncs, el sentit pertinentíssim de la fotografia de la portada. Cada mare que ha transmès aquesta maltractada llengua nostra al seu fill ha permès el petit miracle de la pervivència. Una llengua només sobreviu si es transmet i s'usa, i no, com és evident que pensen algunes distingides autoritats del País Valencià, si se l'enarbora com una dubtosa bandera de conveniència.

Els valencians hem acabat l'any amb les escorrenties amargues de la polèmica que ha enverinat la vida pública al nostre país en les darreres setmanes. La ja famosa i bifida traducció vernacla de la Constitució europea ha donat peu perquè el Partit Popular provoqe intensos problemes cardíacs a alguns dels seus militants, atesa la vehemència amb què s'han castigat el pit defensant el “valen-

ciano”. La polèmica seria simplement grotesca si les enquestes més o menys fiables dels darrers temps no alertaren sobre la important reculada del valencià com a primera llengua que era en l'ús popular efectiu. El grotesc, així, esdevé dramàtic. Una llengua moribunda? Qualsevol ciutadà d'aquest país que no siga estrictament valencianòfag sap que fins i tot en les ciutats mitjanes on el valencià era notòriament majoritari l'avanç del castellà comença a ser habitual, censable i no sé si inexorable. A molts valencianòfils ja fa temps que ens ha entrat això que Enric Larreula va definir, en un llibre preciós editat per Tres i Quatre, com a dolor de llengua. El dolor fa referència, entre altres coses, a la impotència que se sent davant una cosa tan simple com que tants dels teus conciutadans no donen la més mínima importància a parlar la llengua històricament hegemònica d'aquest país.

En aquest context, em reconeixeran vostès que l'actual deriva particularista dels nostres conservadors no siga precisament motiu de riure. Una llengua es mor si no genera un consens bàsic a l'entorn del seu ús. Fins i tot amb aquest consens pot ben bé morir-se igual, però sense aquest el declivi està cantat. Personalment, no voldria ser dels qui hi apaguen el llum –i d'aquí, com una llosa terrible i sorda, el dolor de llengua. Una altra cosa són les solucions possibles. La solució, si n'hi ha d'haver, és articular un ampli ventall de respostes més o menys contundents davant la temptació secessionista, és a dir, tot el repertori de mitjans legals, informatius, mobilitzadors i democràtics habituals. Nosaltres no podem comptar amb ells per salvar l'idioma, però ells hauran de saber que tampoc no podran comptar amb nosaltres per escabetxar-lo. Una fractura societària esgarrifosa, sí senyor, però no veig com podríem evitar-la ara com ara.

...I al final només queda això, una mare ensenyant al seu fill unes paraules amoroses i antigues. Tan simple i tan miraculosament bonic com això.

Joan Garí és escriptor